

Konsekvenser for Økonomisk institutt av forslag til ny fordelingsmodell for SV-fakultetet

Dersom arbeidsutvalgets forslag til ny fordelingsmodell for SV-fakultetet gjennomføres i sin helhet, vil det ha alvorlige konsekvenser for Økonomisk institutt. Oppsummert bygger vår argumentasjon på følgende momenter:

- Økonomisk institutt har et stort akkumulert overskudd. Dette henger sammen med store midlertidige inntekter fra SFF, Verdensledende miljø og toppforskningsstøtte, som instituttet ikke vil ha i fremtiden.
- I en prognose basert på dagens fordelingsmodell ved SV-fakultetet vil det akkumulerte overskuddet være borte i 2023, og ØI vil da ha et årlig underskudd på om lag 5 millioner, med omtrent samme antall ansatte som vi har hatt siste tiår.
- Eksterne prosjekter utgjør en betydelig del av ØIs finansiering. Selv om prosjektene gir nettobidrag, gir de begrenset ekstra undervisningskapasitet på grunn av at faste ansatte frikjøpes. Dette gir mindre undervisning fra hver ansatt.
- Hvis den nye fordelingsmodellen implementeres i sin helhet over tre år, vil ØI selv uten nyansettelser i innstegstillinger eller faste stillinger ifølge prognosen ha et årlig underskudd på 5 millioner i 2022. Selv om det akkumulerte overskuddet i 2022 er på 7,8 millioner, innebærer et løpende underskudd på 5 millioner at nyansettelser trolig blir umulig, og selv finansiering av nåværende faste ansatte kan bli utfordrende. (Det forventes bare to avganger ved 70 år i perioden 2022 – 2028.)
- Uten nyansettelser i innstegstilling eller faste stillinger vil ØI få en markert nedgang i undervisningskapasiteten fremover, slik at vi må begrense emnetilbudet.
- En stram budsjettsituasjon uten nyansettelser og med begrensninger i emnetilbudet vil gjøre instituttet mindre attraktivt både for studenter og forskere. Det er en hard konkurranse om både gode studenter og de beste forskerne, og vi kan risikere å miste studenter og topp forskere.
- Økonomisk institutt har forskning i verdensklasse på flere områder. Vi har fått et SFF, fire ERC-grants og støtte fra UiO til oppbygging av verdensledende miljø innenfor moderne politisk økonomi. Dette er i tråd med UiOs strategiske mål om å være et ledende forskningsuniversitet. Hvis forslaget til ny fordelingsmodell blir gjennomført, vil det føre til stramme budsjetter og manglende nyrekruttering som vil svekke ØIs evne til å videreføre og styrke denne forskningen.

Stramme budsjetter selv med nåværende fordelingsmodell

Økonomisk institutt har en god budsjettsituasjon på helt kort sikt, med et stort akkumulert overskudd. Men dette skyldes at instituttet i en del år har mottatt betydelige midlertidige inntekter, som nå har falt bort, eller vil falle bort i løpet av de nærmeste årene.

- Senter for fremragende forskning ESOP: ESOP hadde en årlig bevilgning fra NFR på ca 11,4 millioner i ti år, siste gang i 2016. I tillegg fikk vi 3,8 millioner etter godkjenning av sluttrapporten i 2017.
- Gaveprofessorat fra Norges Bank: Instituttet har mottatt 1,7 millioner i året i 14 år, og avtalen utløp 1. april 2018
- Toppforskningsstøtte fra universitetet etter ERC- og SFF-midler: Denne støtten skulle være permanent, men fra 2018 ble den gjort midlertidig for nye prosjekter og den skal fases ut over 4 år for avsluttede prosjekter. Økonomisk institutt mottok 4,7 millioner i toppforskningsstøtte i 2017, men denne støtten vil bli redusert til null i 2022.
- Bevilgning til Verdensledende miljø. Instituttet fikk 27,8 millioner kroner over perioden 2015-2019, i gjennomsnitt drøyt 5,5 millioner kroner i året.

Samlet innebærer bortfallet av disse ekstraordinære inntektene en reduksjon i årlig inntekt til instituttet på 17 millioner kroner fra 2017 til 2022.

I tråd med Universitetets uttalte politikk har vi i betydelig grad brukt midlene listet over til å finansiere faste stillinger. Men dermed har det også vært nødvendig å spare en del av midlene, slik at instituttet ikke ville komme i en budsjettskvis når de midlertidige bevilgningene faller bort.

Prognosen frem til 2022 viser at Økonomisk institutt også med dagens fordelingsmodell vil stå overfor budsjettmessige utfordringer. For å erstatte fem avganger av faste ansatte i 2018 og 2019 har vi lagt inn til sammen 5 nyansettelser i 2019-2022, en ordinær post doc og fire innstegsstillinger. Dette er uproblematisk innen prognoseperioden, og i 2022 har instituttet fortsatt et akkumulert resultat på 4,9 millioner. Men prognosen for 2022 gir et årlig underskudd på 5,4 millioner, som i løpet av få år vil gi en betydelig gjeld, se Tabell 1. Vi har liten avgang blant faste vitenskapelige ansatte fremover (1 i 2023 og 1 i 2027, basert på avgang ved 70 år), og det vil være vanskelig å få redusert det løpende underskuddet. Trolig vil vi også med dagens budsjettmodell uansett måtte ansette færre personer enn det som ligger til grunn for denne prognosen, og trolig erstatte 1-2 av innstegsstillingene med ordinære post doc stillinger.

Ekstern finansiering innebærer begrensninger på undervisningskapasiteten.

Den nåværende gode økonomiske situasjonen til instituttet henger også sammen med at vi har lyktes godt i å motta ekstern finansiering, inkludert EU-midler. Dette har vi også lagt til grunn i prognosen fremover, med et nettobidrag på 5 millioner. Men selv om slike bevilgninger gir finansiering av personer i forskerstillinger, innebærer det også begrensninger og reduksjon i undervisningen fra de samme personene.

Flere av våre ansatte har eksternt frikjøp fra undervisning på 20 til 50 prosent, og i 2017 innebar det et samlet frikjøp på 280 prosent av et vanlig professorat (inkludert 50 prosent frikjøp for leder for vårt senter Oslo Fiscal Studies). Prosjektene finansierer også flere

forskere i II-stillinger, men bidraget er først og fremst forskning, og ingen regulær undervisning.

Internasjonal rekruttering

Økonomisk institutt rekrutterer på det internasjonale jobbmarkedet, og det er hard konkurranse både fra utenlandske og norske universiteter og høyskoler. Dette har ført til at våre nyansatte forskere gjennomgående har mindre undervisningsplikt enn vanlig fast ansatte.

De siste årene har vi brukt innstegsstillinger, fordi de fleste unge sterke søkere oppfatter det som betydelig mer attraktivt enn vanlige post doc-stillinger. Post doc innstegsstillinger har halv undervisningsplikt i en 7-årsperiode, slik at de på kort sikt gir mindre undervisningskapasitet for instituttet. Førsteamanuensis innsteg skal ha vanlig undervisningsplikt, men instituttet har i enkelttilfeller gitt redusert undervisning de første årene, bl.a. pga konkurranse med andre arbeidsgivere. Kravet i førsteamanuensis innsteg om at kandidaten må oppnå professor-kompetanse i løpet av 7-årsperioden gjør det også aktuelt å vurdere lavere undervisningsplikt.

For å kunne tiltrekke gode forskere også i ordinære post doc-stillinger, besluttet instituttet i 2014 å redusere undervisningsplikten for 4-årig post doc-er til 15 prosent.

Den samlede reduksjonen i undervisningskapasitet er betydelig. I prognosen for 2022 har vi som nevnt 4 nyansettelser i innstegsstillinger, og en ordinær post doc, for å erstatte avganger i 2018-2019. Det gir totalt 32,4 årsverk for førsteamanuensis, professor og postdoktor, mens undervisningskapasiteten bare tilsvarer 23,6 heltids fast ansatte førsteamanuensis/professor, med ordinær uavkortet undervisningsplikt, dvs. en reduksjon på 8,8 personer. (I denne beregningen har vi ikke tatt med evt reduksjon i undervisningen for førsteamanuensis innsteg).

Noen av elementene som gir redusert undervisningskapasitet kan endres fremover, men det vil ha negative virkninger for forskning og muligheter til ekstern finansiering. Derimot kan vi ikke øke undervisningsplikten for våre ansatte på innstegsstilling.

Vi vil legge til at DBH-tall gir et misvisende bilde av undervisningskapasiteten ved instituttet, fordi dette inkluderer professor II, andre forskere på deltid og forskningsassistenter som i hovedsak ikke underviser. Økonomisk institutt har også et relativt høyt antall stipendiater (22 i 2017, ifølge DBH), noe som blant annet skyldes ekstern finansiering. Stipendiatene underviser betydelig mindre enn fast ansatte, med 1272 timer over fire år, dvs. 318 timer i året, eller drøyt 1/3 av vanlig undervisningsplikt på 898 timer i året. DBH-tallene tar heller ikke hensyn til at stillinger basert på ekstern finansiering vanligvis har betydelig redusert undervisningsplikt i forhold til ordinære faste stillinger, som drøftet ovenfor. Selv om andre institutter har tilsvarende forhold, kan man ikke legge til grunn at dette er jevnt fordelt mellom ulike institutter. DBH-tall inneholder for mye støy til at de kan brukes som grunnlag for beslutninger om omfordeling mellom enhetene på fakultetet.

Budsjettkutt vil ramme forskning og undervisningstilbud

Hvis den nye fordelingsmodellen implementeres i sin helhet, gir det en årlig reduksjon i bevilgningene til Økonomisk institutt på kr 4 660 000. Det tilsvarer omtrent lønnskostnadene til 4 nyansatte, på ca 1,2 millioner per ansatt. (Høringsnotatet bruker gjennomsnittslønn for en fast ansatt, lønnstrinn 80, som gir samlede lønnskostnader på 1,4 millioner. Men for enhetene må innsparing skje ved færre ansettelser, og da er det lønnen for nyansatte som teller. For å ha samme innsparing, blir reduksjonen i antall ansettelser større.)

I den reviderte prognosen har vi fjernet samtlige 4 innstegstillinger og bare inkludert én ordinær post doc stilling (som allerede er utlyst) i 2019. Til tross for en slik nær ansettelsesstopp vil instituttet ha en budsjettsituasjon i 2022 som neppe er bærekraftig, med et årlig underskudd på 5 millioner. Vel er det akkumulerte overskuddet fortsatt positivt, på 7,8 millioner, men siden det kun forventes to avganger i årene fremover, en i 2023 og en i 2027, vil det årlige underskuddet vedvare. Det er sannsynlig med noe avgang før aldergrensen, men vi må likevel regne med meget stramme budsjetter og ingen nyansettelser i mange år fremover.

Prognosen innebærer også en betydelig reduksjon i undervisningskapasiteten, bl.a. pga de tre avgangene i 2018 og to i 2019. Dersom man tar hensyn til redusert undervisning pga frikjøp, blir undervisningskapasiteten for førsteamanuensis, professor og postdoktor redusert til 20,6 årsverk, mens gjennomsnittlig undervisningskapasitet i perioden 2009-2017 tilsvarte 24,4 ordinære faste stillinger, dvs. en reduksjon tilsvarende 3,8 fast ansatte professorer.

En så stram budsjettsituasjon, med negative virkninger blant annet for nyansettelser og undervisningskapasitet, vil svekke instituttets konkurranseposisjon, både som arbeidsgiver og studiested. Det er konkurranse om våre beste forskere, særlig ved nyansettelser, men også om faste ansatte, både fra utenlandske og norske universiteter og høyskoler.

Økonomisk institutt har forskning i verdensklasse på flere områder. Vi har fått et SFF, fire ERC-grants og støtte fra UiO til oppbygging av verdensledende miljø innenfor moderne politisk økonomi. Sammen med Sosialantropologi hadde vi i 2016 et forslag til et nytt SFF, Scales, som gikk til 2. runde. Dette er i tråd med UiOs strategiske mål om å være et ledende forskningsuniversitet. Stramme budsjetter med manglende nyrekruttering og lite midler til drift vil gjøre det vanskeligere å holde det høye nivået fremover.

Det er også hard konkurranse om gode studenter. ØI har hatt en gradvis nedgang i studenttall over de siste ti år, og for å snu dette har vi reformert studiet og jobber nå for å bedre kvaliteten på studietilbudet. Strammere budsjetter og redusert emnetilbud vil gjøre dette arbeidet vanskeligere.

En betydelig del av vår undervisningskapasitet brukes på å gi et bredt tilbud av emner på master og dels også på PhD. Det brede emnetilbudet på master er viktig for å tiltrekke gode studenter med bachelor fra andre læresteder, men strammere budsjetter vil gjøre det vanskelig å opprettholde dette tilbudet.

Tabell 1. Prognose for Økonomisk institutt. Virkning av redusert bevilgning og innsparing

	2018	2019	2020	2021	2022
Overført fra i fjor	-26 391	-24 828	-18 994	-15 369	-10 980
Isolert resultat, ekskl verdensledende	1 563	5 834	3 625	4 389	5 350
Akkumulert resultat ekskl verdensledende miljøer	-24 828	-18 994	-15 369	-10 980	-5 630
Akkumulert resultat verdensledende	-14 863	-12 700	-7 588	-2 518	726
Totalt akkumulert resultat inkl. verdensledende miljøer	-39 691	-31 693	-22 957	-13 497	-4 904
Redusert bevilgning pga ny fordelingsmodell			1 553	3 107	4 660
Innsparing, per år		-542	-2 342	-4 300	-5 000
Isolert årsresultat (ekskl verdensledende i 2019)		5 293	2 837	3 196	5 010
Akkumulert resultat, inkl. verdensledende		-32 235	-24 287	-16 021	-7 767

De fem øverste linjene er hentet fra siste prognose for Økonomisk institutt. Merk at positive tall viser underskudd, og negative tall er overskudd. Prognosen er basert på forutsetning om to ansettelser i vitenskapelige stillinger i 2019 og 2020, en i 2021 og ingen i 2022. Bevilgningen til verdensledende miljø er skilt ut, fordi det er store bevilgninger i en begrenset periode 2015-2019.

De fire nederste linjene viser konsekvenser av en mulig reduksjon i bevilgningen. For å vise effekten av en fullstendig gjennomføring av forslaget til ny modell, er redusert bevilgning antatt å bli fasett inn over tre år, slik at total reduksjon på 4,66 millioner blir synlig i prognoseperioden frem til 2022. Instituttets innsparing skjer ved å droppe de fire nye innstegsstillingene i prognoseperioden, som tilsvarer en årlig innsparing på 5 millioner i 2022. (Den ene postdoc-stillingen i 2019 som allerede er lyst ut, er beholdt.) Til tross for innsparingen viser prognosen et årlig budsjettunderskudd på 5 millioner i 2022. Med bare to avganger ved 70 år frem til 2029, en i 2023 og en i 2027, vil det bli vanskelig å få redusert dette budsjettunderskuddet. Det er også to avganger ved 70 år i 2019, og de er tatt hensyn til i prognosen.